

Боярінцева Ю. А.,

*студентка 1 курсу магістратури за спеціальністю 052 – Політологія
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

Шаповалова А. М.,

*кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри філософії та історії
Навчально-наукового гуманітарного інституту
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

МІГРАЦІЙНА КРИЗА ЯК БЕЗПЕКОВИЙ ВИКЛИК ДЛЯ КРАЇН – ЧЛЕНІВ ЄС В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

В країнах ЄС у 2015 році розпочалася міграційна криза, яка виникла через Сирійську війну і була пов'язана з масовим напливом біженців та гуманітарними проблемами в країнах Африки і Близького Сходу.

Актуальність проблеми міграції в європейські країни, значною мірою, почалася з 24 лютого 2022 року, коли росія повномасштабно вторглася на територію України. Так і виникла нова хвиля біженців до країн ЄС. Українці, рятуючись від війни, змушені були виїхати у безпечні місця для отримання тимчасового захисту та притулку. Більшість наших співгромадян такий захист отримали саме в країнах ЄС.

Зазначимо, що відповідно до статистики Порталу оперативних даних ситуації з біженцями в Україні, який створений та функціонує за ініціативи Управління верховного комісара у справах біженців ООН (далі – УВКБ ООН). Станом на 14 березня 2023 року 4 901 577 біженців з України зареєстровані для тимчасового захисту чи інших аналогічних національних схем захисту в Європі. Статистичні дані порталу формуються на основі даних, наданих урядами країн, та можуть включати в себе випадки множинної реєстрації одного біженця у двох або більше країнах, реєстрації, не завершені з різних причин, та реєстрації біженців, які покинули територію Європи [2]. Окрім того, уряди країн-членів ЄС не можуть надати точну інформацію про кількість зареєстрованих біженців з України.

Починаючи з 2015 року приток біженців до країн ЄС викликає дискусії та підвищує соціальне напруження серед громадян Європи. Мігранти, прибуваючи до країни призначення, здебільшого не мають постійного доходу, та претендують на отримання допомоги

від держави, зокрема соціальних виплат, безоплатного житла, медичної допомоги, освітніх послуг тощо. Все це потребує розширення видаткової частини державного бюджету.

На нашу думку, міграційна криза несе економічні, соціальні, політичні та криміногенні ризики для країн, які приймають біженців. Соціальні ризики пов'язані з існуючими в європейському суспільстві упередженнями щодо мігрантів. Вважається, що притік мігрантів провокує інфляцію, кризу на ринку праці, бюджетну кризу, призводить до підвищення рівня злочинності.

Вважаємо, що соціальна напруга, яка виникає в суспільстві, має вияв у політичній площині. Так, починаючи з 2015 року, в країнах ЄС набувають популярності ультраправі рухи, які виступають проти прийому та надання допомоги біженцям, часто вдаючись до популістських методів політичної боротьби.

На наш погляд, міграційна криза впливає на підвищення рівня злочинності. Мігранти, прибуваючи до країни призначення, стають вразливими до злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми, шахрайства, стикаються з порушеннями їх прав у трудовій сфері. Зростає загроза національній безпеці, оскільки на територію ЄС, під виглядом біженців, можуть проникати «російські агенти» з метою вчинення провокацій, проведення незаконної розвідувальної діяльності.

Варто зауважити, що Рекомендації комісії ЄС про механізм ЄС для забезпечення готовності та управління кризами, пов'язаними з міграцією були прийняті 1 жовтня 2020 року, які визначили міграційну кризу як будь-яку ситуацію чи подію, що відбувається всередині ЄС чи в третій країні, що впливає і створює особливе навантаження на систему притулку, міграції чи управління кордонами будь-якої держави-члена або має такий потенціал. Також у Рекомендації комісії ЄС відмічається, що для подолання наслідків міграційної кризи є план, який складається з двох етапів: етап моніторингу та підготовки і етап управління міграційною кризою [1].

Підкреслимо, що на етапі моніторингу передбачено постійний аналіз безпекової ситуації у світі та виявлення причин, що можуть викликати міграційну кризу. Крім цього, на даному етапі здійснюється акумулювання коштів, які за потреби, будуть використані на етапі управління кризою. Зменшення економічного тиску на країни призначення, відбувається шляхом надання додаткового фінансування країнам, які здійснюють прийом та розміщення біженців. За запитом держави-члена може вводиться у дію Механізм цивільного захисту ЄС.

Варто наголосити, що на етапі управління кризою вживаються заходи, спрямовані на посилення безпеки кордонів ЄС. Зокрема посилення прикордонного нагляду, залучення персоналу Євро Полу

для проведення заходів з прийому та перевірки мігрантів, враховано можливість направлення персоналу ЄС на кордони третіх країн (за погодженням з урядами таких країн), встановлення систем моніторингу міграційних коридорів, впровадження програм прийому та розміщення біженців, програм з безпечного повернення до країни походження тощо. На нашу думку, дана Рекомендація враховує попередній досвід країн ЄС при прийомі біженців, та впорядковує заходи з управління кризою.

Проаналізувавши положення Рекомендації можна дійти висновку, що забезпечення безпечного повернення біженців до країни походження є одним з пріоритетних завдань ЄС на етапі управління міграційною кризою.

В свою чергу, політичне керівництво України вживає заходи, спрямовані на повернення осіб, які були вимушені покинути країну через військову агресію росії. Про це наголосив Президент України Володимир Зеленський у своєму щорічному зверненні до Верховної Ради України 28 грудня 2022 року: «Мільйони наших людей, які стали переселенцями і знайшли прихисток за кордоном, не мають стати біженцями... Ми повинні зберегти їх як частину українського суспільства. Маємо забезпечити їхнє повернення. Це передбачає різні компоненти роботи. Гарантування безпеки й економічне зростання. Відбудова та подальша інтеграція нашої держави з Європейським Союзом та іншими провідними суб'єктами вільного світу... Щоб у нашому суспільстві було саме це відчуття – що ніхто у нас не є зайвим. Це завдання... Що про всіх українців ми піклуємося, що кожному й кожній можемо допомогти» [3].

Як бачимо, міграційна криза 2022–2023 років не мала таких негативних наслідків для ЄС, як криза 2015 року. Це можна пояснити багатьма чинниками.

Через географічну близькість росії до ЄС європейці розуміють ризики, які несе в собі війна, та усвідомлюють важливість надання підтримки Україні та українцям, оскільки на даному етапі збройного конфлікту Україна може зупинити країну-агресора та не допустити переходу військових дій на територію країн ЄС.

Громадяни України є носіями європейської культури, через що не сприймаються західними суспільствами як потенційні носії загрози укоріненим соціальним патернам поведінки. Прибуваючи до країн ЄС українці демонструють бажання допомагати співгромадянам та Збройним Силам України, активно займаються волонтерською діяльністю, залучаються до громадського життя. Багато українців відмовляються від отримання статусу біженця, та реєструються у статусі осіб, які потребують тимчасового захисту, чим

демонструють прагнення повернутися до України найближчим часом. Українці знаходять офіційну роботу або отримують фінансову допомогу від членів родини, часто відмовляючись від отримання державної грошової допомоги в країнах призначення, завдяки чому зменшується навантаження на економіку. Разом з тим, українці підтримують економіку країн ЄС, сплачуючи податки в країнах перебування. У деяких країнах, зокрема у Польщі, податки, сплачені українцями, перевищили видатки з бюджету, спрямовані на допомогу біженцям. Крім цього, агресія росії призвела до економічної рецесії в усьому світі, в країнах ЄС спостерігається інфляція та падіння купівельної спроможності. Українці, які знаходяться в країнах ЄС, підтримують споживчий попит та зберігають економічну активність, що дозволяє зупинити темпи економічної рецесії.

Підсумовуючи, можна дійти висновку, що міграційна криза в країнах ЄС 2022–2023 років хоч і несе в собі безпекові загрози, проте ці загрози є значно меншими за ті, якими супроводжувалася міграційна криза 2015 року. Це пов'язано з безпековою політикою ЄС, яка була готова до подолання нової міграційної кризи.

Крім цього, соціальна, політична та економічна активність українців, прагнення віддячити європейцям за наданий притулок та підтримку, значною мірою нівелюють негативні наслідки напливу мігрантів до країн ЄС.

Список використаних джерел:

1. Commission Recommendation (EU) 2020/1366 of 23 September 2020 on an EU mechanism for preparedness and management of crises related to migration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A32020H1366> (дата звернення 16.03.2023).

2. Operation data portal. URL: https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#_ga=2.107059778.1193590076.1679041463-440840863.1679041463 (дата звернення 16.03.2023).

3. Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського. Виступ Президента зі щорічним Посланням до Верховної Ради про внутрішнє і зовнішнє становище України. *Офіційне інтернет-представництво Президента України Володимира Зеленського*. URL: <https://www.president.gov.ua/news/vistup-prezidenta-zishorichnim-poslannyam-do-verhovnoyi-rad-80113> (дата звернення 23.03.2023).